

KUNST IN DE OPENBARE RUIMTE

MEERJAREN BELEIDSPLAN 2008 – 2012

Inhoudsopgave

Inleiding	blz. 3
Hoofdstuk 1 Gerealiseerde kunstwerken 2001 – 2007	blz. 4
Hoofdstuk 2 Inhoudelijk kader: monumentale beeldende kunst op maat	blz. 7
Hoofdstuk 3 Inhoudelijk kader: ruimtelijke ontwikkelingen	blz. 10
Hoofdstuk 4 Inhoudelijk kader: beheer collectie beeldende kunst	blz. 12
Hoofdstuk 5 Inhoudelijk kader: communicatie en city marketing	blz. 16
Hoofdstuk 6 Procedureel kader	blz. 17
Hoofdstuk 7 Financieel kader	blz. 21
Bijlagen:	
- Foto's van gerealiseerde kunstobjecten	
- Protocol van Oplevering	
- Concept Algemene Voorwaarden Opdrachten Beeldende Kunst Openbare Ruimte	

Inleiding

Voor u ligt het *Meerjaren beleidsplan Kunst in de openbare ruimte Stadsdeel Zuidoost 2008 – 2012*.

Dit meerjarenplan beschrijft de kaders die voor deze periode richting geven aan de realisatie van monumentale kunstwerken in de openbare ruimte. Het kan zowel gaan om kunst die in opdracht van het Stadsdeel en / of in opdracht van andere partijen gerealiseerd zal worden.

Kunst in de openbare ruimte (kor) heeft een expliciete meerwaarde voor de samenleving van Zuidoost.

Kunst in de openbare ruimte geeft namelijk identiteit aan een plek en werkt als een visitekaartje van de buurt. Daardoor maakt kunst het publieke domein minder anoniem en draagt daarmee bij aan het gevoel van veiligheid bij bewoners.

Kunst in de openbare ruimte levert bovendien een bijdrage aan de positieve beeldvorming. Bijzondere en kleurrijke beelden in het publieke domein reflecteren de identiteit van Amsterdam Zuidoost als dynamische interculturele cultuurstad en levert zo een bijdrage aan de citymarketing van ons Stadsdeel.

Tot slot levert kunst in de openbare ruimte een bijdrage aan het beleid op het gebied van participatie en sociale cohesie doordat steeds meer kunstprojecten contextgebonden zijn en in samenwerking met bewoners ontstaan.

Het voorliggende Meerjaren beleidsplan is het vervolg op het Meerjaren beleidsplan Werkgroep Kunst en Vernieuwing, 2001-2004.

Eén belangrijk verschil met de voorgaande beleidsnotities ten aanzien van kunst in de openbare ruimte moet in deze inleiding worden benadrukt.

Het (geschreven) beleid op het gebied van kunst in de openbare ruimte heeft zich tot nu toe uitsluitend beperkt tot de vernieuwingsgebieden in de Bijlmermeer. Op zich was dat niet verwonderlijk omdat daarbinnen de meeste ruimtelijke ingrepen plaatsvonden welke op grote schaal geleid hebben tot volledige herontwikkeling van die ruimte. Inmiddels is in 2006 met de vaststelling van de Structuurvisie, het ruimtelijk kader voor Zuidoost opnieuw gedefinieerd en richt de uitwerking daarvan zich de komende decennia op heel Zuidoost.

Een geografisch beperkt beleidskader doet ook geen recht meer aan het brede belang van het onderwerp en aan het belang van vraagstukken rond beheer en onderhoud die gelet aan de brede bestaande collectie die immers in het hele stadsdeel te vinden is. Kortom: een integrale benadering voor heel Zuidoost wanneer het gaat om kunst in de openbare ruimte is op zijn plaats.

Leeswijzer

Als opmaat begint hoofdstuk 1, met een terugblik op de gerealiseerde kunstwerken gedurende de periode 2001 – 2007.

In de hoofdstukken 2 t/m 5 wordt het inhoudelijke kader van kunst in de openbare ruimte geschetst met daarbij achtereenvolgens aandacht voor:

- de relatie met het kunst - en cultuurbeleid
- de relatie met ruimtelijke ontwikkelingen
- de relatie met beheer en onderhoud
- de relatie met communicatie en citymarketing.

Vervolgens worden in de laatste 2 hoofdstukken het procedurele kader en het financiële kader voor de realisatie van kunst in de openbare ruimte omschreven.

Hoofdstuk 1: Gerealiseerde kunstwerken 2001 - 2007

Inleiding

In de periode 2001 – 2007 zijn er diverse kunstwerken in de openbare ruimte gerealiseerd. In deze periode zijn er zowel permanente, monumentale kunstwerken gerealiseerd, die dus ook nu nog te vinden zijn in het publieke domein van het stadsdeel, alsook zijn enkele tijdelijke kunstwerken opgeleverd die nu alleen nog bestaan in het collectieve geheugen van bewoners, bezoekers en passanten.

Gerealiseerde kunstwerken

Hieronder volgt een opsomming van de in deze periode gerealiseerde projecten geordend naar locatie, de kunstenaar en eventueel een titel. Van een paar projecten wordt vervolgens een nadere inhoudelijke beschrijving gegeven. In de Fotobijlage zijn van enkele kunstwerken afbeeldingen te zien.

- Vogeltjeswei, bushokje en viaduct / Vollaers & Zwart;
- Bedrijfsverzamelgebouw Gooi en Daal / Siree van de Velde;
- Circus Elleboog / Valentine Efiang;
- Imagine IC en Artoteek Zuidoost / Double Vision / Mario Rizzi (tijdelijk);
- Gooioord, kopgevel / Houcine Bouchiba;
- Groeneveen, kopgevel / Rein Jelle Terpstra;
- Kikkenstein, kopgevel / Ton Slits;
- Kruitberg, kopgevel / Marieken Verheijen;
- Bijlmerplein / Ontmoetingen Zuidoost; Portretten / John Serkei (tijdelijk);
- Ganzenhoef / Ontmoetingen Zuidoost; Ganzenhoefontbijt 2002 / Peter Dautzenberg (tijdelijk);
- Ganzenhoef / Ontmoetingen Zuidoost; Ganzenhoefontbijt 2003 / Peter Dautzenberg (tijdelijk);
- Bijlmerplein en Kraaiennest / Ontmoetingen Zuidoost; Parels van de straat / Krater Theater (tijdelijk);
- Peperbussen op diverse locaties Afficheproject / St. Open Ateliers / diverse kunstenaars;
- CEC gebouw / Peter Stel;
- Anton de Komplein / ontwerp monument Anton de Kom / H. Renfurm, J. van Loon, E. de Vries en H. Visser;
- Hortus in de Bijlmer / voorstudie, onderzoeksopdracht Annelies Dijkman;
- Anton de Komplein, monument voor Anton de Kom / Jikke van Loon;
- F-buurt / Futura project van Walter van Broekhuizen
- Gerenstein / Henri Jacobs

Nadere inhoudelijke beschrijving van een aantal gerealiseerde projecten

- *Bedrijfsverzamelgebouw Gooi en Daal / Siree van der Velden*

's Avonds is op dit gebouw het werk van Siree van der Velden te beschouwen. Het is een tekening opgebouwd uit 10 verschillende figuren die met lichtgevend pigment zijn aangebracht op een 40 meter lange glazen gevel, parallel aan de Gooiseweg. Door middel van computergestuurd blacklight worden de figuren aangelicht en ontstaat een lichtgevend beeld van een vallend, klimmend, rennend figuur op de glazen wand.

- *kopgevels Gooioord, Groeneveen, Kikkenstein, Kruitberg: / Bouchiba, Terpstra, Slits, Verheijen*

In het 'Bijlmermuseum' zijn vier kunstwerken op kopgevels van flatgebouwen gerealiseerd. De keuze voor de uitvoering van deze kunstwerken is gemaakt samen met bewoners van de flats.

Aan de gevel van Groeneveen heeft Rein Jelle Terpstra spiegelende schotels gemonteerd met, subtiel in het zilver geëtst, beelden van verschillende steden in de wereld. Deze op het oog willekeurig verstrooide schotels verwijzen naar de pailletten op kleding die in verschillende culturen symbool staan voor het afwenden van 'het boze oog'. Maar ook is dit werk een knipoog naar de schotelantennes waarmee door verschillende etnische groepen contact wordt onderhouden met het land van herkomst. Op de kopgevel van Gooioord heeft de Noord Afrikaanse kunstenaar Houcine Bouchiba het ontwerp gemaakt voor een kleurige en verhalende schildering die in grote mate een Afrikaanse signatuur heeft.

Het project op de flat Kikkenstein van Ton Slits betreft een geometrisch ontwerp op een kobaltblauwe achtergrond. Een ovaal dat is opgebouwd uit glazen schijven weerspiegelt bij mooi weer de voorbijrijvende wolken.

Op de gevel van Kruitberg heeft Marieken Verheijen samen met bewoners een monumentaal beeld gecreëerd. Zij vroeg bewoners naar hun geboorteplaats. Alle genoemde plaatsnamen ordende Verheijen vervolgens als één grote landkaart met meridianen op de kopgevel; een verwijzing naar de achtergrond van de veelkleurige bewoners van de flat. 's Avonds zijn de meridianen verlicht.

- *OZO / Ontmoetingsplaatsen Zuidoost*

OZO is een meerjarig project, gestart in 2002, dat mede wordt gefinancierd door het VSB Fonds en het Amsterdams Fonds voor de Kunst. Tijdens een serie bijeenkomsten met beleidsmakers, kunstenaars én bewoners werd gereflecteerd op de mogelijkheden van kunst om ontmoeting te genereren tussen verschillende culturen. Deze sessies hebben geleid tot een aantal concrete voorstellen die in de periode 2003 tot en met 2005 zijn uitgevoerd en in 2006 en in 2007 een vervolg hebben gekregen in de Venserpolder. Het project wordt in voorjaar 2008 afgesloten met een expertmeeting.

- *OZO / Bijlmerbrunch / Peter Dautzenberg*

Onder het motto Bijlmerbrunch heeft Peter Dautzenberg - zelf sinds jaar en dag Bijlmerbewoner - via een ontbijt in de open lucht, een ontmoetingsmogelijkheid gecreëerd voor bewoners uit Zuidoost. Een eerste 'pilot' werd in 2003 georganiseerd en kreeg een vervolg in 2004, 2005 en 2006. Het project omvat behalve een ludiek ontbijt óók een uitwisseling met de Nieuwmarktbuurt, waar al enige jaren een vergelijkbaar ontbijt wordt georganiseerd. Met de metro reizen deelnemers naar de andere locatie om daar verder te ontbijten en kennis te maken met elkaar. Een cultureel programma met muziek, acrobatiek en zang zorgt voor de juiste ambiance.

- *OZO / Portretten / John Serkei*

In juni 2003 bouwde John Serkei vier zaterdagen op het Bijlmerplein een soort filmset. Deze bestond uit een beschilderd achterdoek in de stijl van Afrikaanse portretfotografen, een spot en twee grote videomonitoren. Met de videocamera in de hand nodigde Serkei daarop voorbijgangers uit voor een ontmoeting in de vorm van een kort gesprek. Het gaat Serkei vooral om het ontwapenende effect dat een dergelijke 'performance' kan hebben op zowel de uitvoerder als de toehoorder. De passanten staan even stil, nemen die ontmoetingen met zich mee, of ze reageren door zelf ook hun 'ding' te doen. De kijker wordt zelf performer, verteller. Zo ontstaat een sneeuwbal van ontmoetingen waarin voorbijgangers op het Bijlmerplein uit de anonimiteit treden en letterlijk en figuurlijk een gezicht krijgen. Serkei monteerde het materiaal uiteindelijk tot een 20 minuten durende video.

- *Peperbussen / Open Ateliers*

In het stadsdeel staan op verschillende plekken plakzuilen. Open Ateliers kreeg de opdracht om elke 'peperbus' bij aanvang van de maand te beplakken met een speciaal daartoe ontworpen affiche. Hiervoor hebben twaalf verschillende kunstenaars, aangesloten bij Open Ateliers, elk een geheel eigen affiche ontworpen. Door de peperbus intergraal te beplakken ontstond een opvallend element in het normale stedelijke landschap. De peperbus kwam als het ware 'los' uit zijn omgeving. Gedurende de maand plakten derden, de gewone gebruikers, hun affiches over het object heen en werd de peperbus weer een plakzuil in plaats van een kunstwerk. Het CBK Zuidoost organiseerde in december 2004 een overzichtsexpositie van alle affiches.

- *Cultureel Educatief Centrum Zuidoost / Peter Stel*

Het doel van het Cultureel Educatief Centrum is om bewoners van de Bijlmer sociaal economisch te ondersteunen en mensen aan werk te helpen. Het presenteren van jezelf of van anderen is daarom een belangrijk aspect binnen dit gebouw. Het kunstwerk van Peter Stel, een tastbaar product dat de komende jaren een proces van interactie zal genereren, gaat hierop in. Voor het atrium ontwierp Stel een grote oranje catwalk met lichtgevende sterren en een grote televisiewand. Deze catwalk, die zich richt op mensen binnen en buiten het gebouw, staat symbool voor het presenteren van jezelf en de wensgedachte voor (je eigen) toekomst.

De catwalk met televisiewand vormen de opmaat voor een interactief project. Samen met de gebruikers van het gebouw gaat Stel gedurende 5 jaar dvd's maken over allerlei activiteiten die plaatsvinden in het gebouw. De resultaten worden getoond op de televisiewand.

Hoofdstuk 2 Inhoudelijk kader: monumentale beeldende kunst op maat

In dit hoofdstuk worden algemene ontwikkelingen beschreven die spelen binnen de discipline van kunst in de openbare ruimte en de betekenis daarvan voor Zuidoost. Daarna wordt aangegeven vanuit welke aandachtspunten het Stadsdeel in de periode 2008 – 2012 monumentale kunst in Zuidoost wil realiseren.

Voorbij alléén monumentaliteit

Monumentaliteit heeft lang centraal gestaan in het denken over kunst in de openbare ruimte. De tijd is aangebroken voor andere benaderingen. Hoewel monumentaliteit in vele situaties uitgangspunt blijft, is er behoefte aan een betere afstemming met de specifieke situatie. Het gebruik én beleving van de gebouwde omgeving en de openbare ruimte moeten bij een te ontwikkelen opdracht méér dan in het verleden richtinggevend zijn.

Zoals de vernieuwing van de Bijlmer een antwoord wil geven op haar oorspronkelijke en zeer radicale en rigide concept, zo is er momenteel ook sprake van een andere benadering van het gebruik van kunst in de openbare ruimte. Deze benadering houdt onder andere in dat de verschillende kunstuitingen dichter bij de bewoners - de gebruikers van die kunst - komen te staan. Door de grote differentiatie in het vernieuwde architectonisch concept is de behoefte aan monumentale 'landmarks' kleiner geworden. Dit biedt ruimte voor een andere benadering.

Kunst gemaakt op maat van de menselijke beleving

De uitgangspunten van de vernieuwing van Zuidoost laten zien dat er behoefte bestaat om de oorspronkelijke gedachten over het gebruik van Zuidoost, en meer in het bijzonder de Bijlmermeer aan te passen aan de (huidige) gebruikers. Dit houdt onder andere in dat de scheiding van wonen, werken en verkeer verdwijnt of deels wordt opgeheven. De eentonigheid en eenvormigheid in de woonomgeving wordt doorbroken. Het enorme groengebied wordt verkleind. Nieuwe architectonische concepten worden ontworpen en toegepast waarbij diversiteit van wonen en woonomgeving belangrijke uitgangspunten zijn. Ook vermenging van functies, waardoor monocultuur wordt teruggedrongen, is een terugkerend gegeven in de vernieuwingsplannen. Deze veranderingen in de gebouwde omgeving staan niet los van veranderingen op sociaal-maatschappelijk niveau. Ook in sociaal-economische zin wordt aan de vernieuwing gewerkt. Dit alles maakt dat de beleving van Zuidoost enorm aan verandering onderhevig is.

Als gevolg van al deze veranderingen wordt ook een verandering gevraagd in het denken over de functie van kunst in de openbare ruimte. Er is meer behoefte aan kunst die wordt gemaakt op de maat van de menselijke beleving. Dit zal tot stand komen op verschillende manieren.

Gerealiseerde projecten worden begrijpelijker en/of gemakkelijker toegankelijk door bijvoorbeeld het gebruik van figuratieve kunst. Een andere manier is om in te spelen op een behoefte van nieuwsgierigheid. Dit door bijvoorbeeld bewegende of virtuele beelden in de kunst te gebruiken waardoor het nog spannender wordt om te kijken. Een andere methode is om het kunstwerk te verwerken in de detaillering van de woonomgeving - van straat tot gevel - waardoor het terloops wordt beleefd. Ook zijn er projecten die aansluiten bij de belevingswereld van bewoners doordat die bewoners tijdens het ontstaansproces participeren en het kunstwerk daarmee indirect ook hún kunstwerk wordt.

Overigens hoeft niet álle kunst in de openbare ruimte persé dicht bij de beleving van bewoners staan. Een moeilijk te begrijpen of introvert werk kan ook prachtig zijn en kan in haar raadselachtigheid goed functioneren. En ook monumentale 'landmarks' in de openbare ruimte blijven in specifieke gevallen functioneel en wenselijk.

Contextuele diversiteit

Dit alles leidt tot een grotere diversiteit in het opdrachtenbeleid.

Er is niet alleen verscheidenheid in grootte en schaal, in mate van toegankelijkheid en herkenbaarheid. Maar ook in het ontstaansproces; een individuele uitdrukking van een kunstenaar versus een collectief product, ontstaan vanuit bemoeienis van velen. Of er is diversiteit in materiële verschijningsvorm; tijdelijke kunst waarbij soms het proces een essentiële en beeldende rol speelt versus permanente kunst waarbij het eindproduct het doel is. Er kan kunst worden gemaakt die 'onopvallend' voor altijd geïntegreerd is in het straatmeubilair versus opvallende kunst die tijdelijk op plekken wordt aangebracht en daarna verdwijnt. Er zijn kunstwerken die veranderen bijvoorbeeld met licht als drager. Er zijn beelden die de eenheid in een wijk bevorderen door aaneenschakelingen van (kleinere) beelden en aldus een aaneengesloten 'route' bewerkstelligen of kunstwerken die ingaan op de beleving van kunst en het proces van participatie van bewoners bevorderen.

De ambitie is om in de periode 2008 – 2012 kunstwerken te realiseren die zijn ontstaan vanuit een grote verscheidenheid van invalshoeken. De aldus gerealiseerde kunstwerken verhouden zich daarnaast tot de specifieke stedenbouwkundige context en / of cultuurhistorische context van de specifieke plek binnen ons Stadsdeel. Daarnaast moeten de gerealiseerde kunstwerken voldoen aan algemeen geldende artistiek inhoudelijke criteria voor hedendaagse beeldende kunst. Beeldende kunst wordt beoordeeld op tal van beeldaspecten; van vormgeving en compositie tot materiaalgebruik en originaliteit.

Speerpunten

Het beleid kunst in de openbare ruimte 2008 - 2012 in Amsterdam Zuidoost is daarnaast gericht op drie speerpunten:

- kunst in relatie tot nieuwbouw en renovatie
- kunst in relatie tot sociale vernieuwing
- kunst in relatie tot water en groen.

Kunst in relatie tot nieuwbouw en renovatie

In de Bijlmer is de 'laatste' fase van de vernieuwing begonnen. Daarbij zullen nog een fors aantal nieuwbouwwoningen worden gerealiseerd en een aantal appartementen worden gerenoveerd en/of verkocht. Door deze plannen zal de komende jaren nog veel nieuwbouw plaatsvinden.

Ook op andere plekken in Zuidoost zal de komende jaren nieuwbouw en renovatie plaatsvinden; van Holendrecht en het Bijlmerpark tot Gaasperdam. De verwachting is dat in het volgende decennium in toenemende mate de aanvullende woningbouwlocaties in het vizier van de ruimtelijke opgave verschijnen.

Een nieuwbouw - of een gerenoveerde omgeving kan vooral in de eerste jaren, als nogal clean en steriel worden ervaren. Kunst kan een nieuwbouwwijk in een vroeg stadium een zekere identiteit en herkenbaarheid geven. De nieuwbouw biedt de mogelijkheid om kunstopdrachten te integreren.

Gezien de hoeveelheid nieuwbouw- en renovatieprojecten en het meestal complexe karakter ervan, is het soms moeilijk om met kunst op tijd 'mee te lopen' in het ontwerpproces. Toch is het streven er uiteraard op gericht om in een vroeg stadium - meer dan in het verleden het geval was - kunstopdrachten te integreren in het ontwerpproces. Het is derhalve van belang tijdig locaties waar kunstopdrachten mogelijk zijn, in kaart te hebben, zodat op strategische plekken kunstopdrachten geïnitieerd kunnen worden. Een optimale afstemming met de stedenbouwkundige planning is daarvoor randvoorwaarde. Om dit te bewerkstelligen is het van groot

belang dat de professionele betrokkenen 'korte lijnen' met elkaar onderhouden om tijdig op potentiële mogelijkheden te kunnen anticiperen.

In nieuwbouwsituaties spelen steeds andere omstandigheden een rol. Strakke richtlijnen voor kunst opdrachten in nieuwbouwsituaties zijn daarom moeilijk te geven. Wel kunnen een aantal uitgangspunten worden geformuleerd die nagestreefd worden:

- vroegtijdig participeren in het ontwerpproces;
- draagvlak creëren bij betrokken partijen en hierdoor het beheer vergemakkelijken;
- de kunsttoepassing moet een zo openbaar mogelijk karakter hebben.

Kunst in relatie tot sociale vernieuwing

Ook op het terrein van de sociale vernieuwing is een belangrijke rol voor kunst weggelegd. Zeker omdat juist nu sprake is van een ontwikkeling binnen de hedendaagse kunst die hier op aansluit. Kunstenaars tonen hernieuwde belangstelling voor het maken van werk in samenwerking met bewoners. Dit gaat om kunstenaars die met jongeren samen ontwerpen maken voor pleinen, tot kunstenaars die werken met nieuwe media en via software bewoners de mogelijkheid geven hun omgeving in beeld te brengen en (virtueel) te veranderen.

Kunst in relatie tot sociale vernieuwing en participatie is niet eenduidig en kent vele verschijningsvormen. Soms is het resultaat concreet te zien bijvoorbeeld in de inrichting van een plein, soms wordt een proces van samenwerking vastgelegd in een videodocumentaire of website.

Het gaat hier om een kunstopvatting die niet alleen sociale cohesie kan bevorderen maar ook kan leiden tot een groter draagvlak voor kunst in de openbare ruimte.

Mensen bepalen mede de inhoud en vorm van het kunstwerk. Daarmee wordt dit kunstwerk indirect ook een beetje van de mensen zelf.

Kunst in relatie tot groen en water

Door de realisering van de diverse ruimtelijke plannen neemt de hoeveelheid onbebouwde ruimte af. Tegelijkertijd ondergaat de waterberging echter uitbreiding. Door het vergroten van de hoeveelheid water ontstaat de mogelijkheid om kunst te integreren binnen deze waterpartijen. Gedacht kan worden aan kunst in de waterpartijen, maar ook aan bruggen, ontwerpen van duikers of ontwerpen die het watertransport visueel interessant maken. De Bijlmermeer is oorspronkelijk een polder, gebouwd op water. Het is een interessante optie om deze historische verbintenis met kunst te visualiseren. Aldus wordt een relatie gelegd met de oorsprong van de plek waar bewoners van Zuidoost nu wonen.

Het universele karakter van water en het feit dat in iedere cultuur, het water, betekenisvol is, is gezien de multi-etnische bevolking van Zuidoost een belangrijk gegeven. Het scala van mogelijkheden binnen de kunst met betrekking tot het speerpunt 'water' is derhalve groot.

Samenvattend:

- **er is behoefte aan kunst die wordt gemaakt op maat van de menselijke beleving;**
- **kunstwerken moeten ontstaan vanuit een grote diversiteit aan invalshoeken;**
- **kunstwerken hebben een relatie met de specifieke cultuurhistorische en / of stedenbouwkundige context van de locatie;**
- **kunstwerken voldoen aan algemeen geldende artistiek inhoudelijke uitgangspunten voor hedendaagse beeldende kunst;**
- **kunst in de openbare ruimte is daarnaast gericht op de 3 speerpunten:**
 - **in relatie tot nieuwbouw en renovatie;**
 - **in relatie tot sociale vernieuwing;**
 - **in relatie tot water en groen.**

Hoofdstuk 3 Inhoudelijk kader: ruimtelijke ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt inzichtelijk gemaakt welke stedenbouwkundige vernieuwingsprocessen staan gepland voor de periode 2008 – 2012. In beginsel liggen daar de meest voor de hand liggende aanleidingen voor het realiseren van kunsttoepassingen in de openbare ruimte.

Ambities

Het streven is om vooral kunstwerken toe te passen in gebieden die in de periode 1998 tot 2007 minder aan bod zijn gekomen.

Dit betekent voor het hoogbouwgebied in de Bijlmermeer een verschuiving van aandacht naar de D-, E-, H- en K- buurt.

Dit betekent daarnaast aandacht voor de gebieden buiten het vernieuwingsgebied van de Bijlmerhoogbouw waar eveneens grootschalige renovatie en / of nieuwbouw plaatsvindt zoals, Bijlmerpark, Holendrecht en mogelijk andere delen van Gaasperdam.

Samen met de betrokken project- en gebiedsmanagers en ontwikkelaars moet in een vroeg stadium overleg gevoerd worden over mogelijke locaties waar kunst een bijdrage kan leveren aan de ruimtelijke situatie.

Indien de toepassing van kunst in een plan relevant is, is het aan te bevelen dat daarvan in het Stedenbouwkundig Programma van Eisen (SPvE) in planfase 3 van het Plaberum (Plan en Besluitvormingsproces Ruimtelijke Maatregelen), al melding wordt gemaakt. Vervolgens moet de toepassing in planfase 4, in het Stedenbouwkundig Plan (SP) worden geconcretiseerd.

Vernieuwingsgebieden

De stedelijke vernieuwing van de Bijlmermeer is nog steeds in volle gang. Verdeeld over de Bijlmermeer is sprake van meerdere actiegebieden. Het eerste actiegebied Ganzenhoef zit in de afrondende fase. Onder meer is de oude ('rechte') H-buurt nagenoeg afgerond en de F-buurt nog volop in uitvoering.

Actiegebied Amsterdamse Poort

Het gelijknamige winkelcentrum is voorzien van een nieuwe bestrating. Momenteel wordt nog gewerkt aan de uitvoering van F-zuid en is Hakfort/Huigenbos nagenoeg gereed. Het Anton de Kom plein en het nieuwe Stadsdeelkantoor zijn gereed. De bouw van het nieuwe Bijlmersportcentrum vordert gestaag. Voor de D buurt (woningen, bedrijven en voorzieningen) wordt gewerkt aan de uitwerking van de SP's voor de verschillende deelgebieden.

Actiegebied Ganzenhoef

In de E-buurt wordt momenteel gewerkt aan het SPvE voor de E-buurt Oost, dat is het gebied waar nu nog de flat Egeldonk staat. Voor het gebied Ganzenhoef wordt het SPvE noordoostzijde Bijlmerdreef / 's-Gravendijkdreef uitgewerkt. Daarnaast worden de plannen voor de Daalwijdreefzone verder uitgewerkt.

Actiegebied Kraaiennest

Momenteel wordt gewerkt aan K-midden, dit is het gebied aan weerszijden van de Karspeldreef. Het wordt een centrumgebied met een nieuw winkelcentrum, voorzieningen, woningen en bedrijfsruimten gerealiseerd. De bestaande woontorens van De Key worden gerenoveerd en ook het metrostation wordt vernieuwd. De bouw van het eerste blok met woningen en voorzieningen (waaronder een begeleid wonen project van het Leger des Heils) is gestart. De plannen voor dit gebied bevinden zich in de SP fase. In de uitvoering is de laatste fase van Laag Koningshoef en een strook eengezinswoningen langs de 's-Gravendijkdreef. De woongebieden ten zuiden van de

Karspeldreef zijn deels uitgevoerd (Laag Kralenbeek) of in uitvoering (Nieuw Kempering). Het SPvE Klieverink / Kouwenoord wordt verder uitgewerkt tot een SP.

Kortvoort

In Kortvoort worden de onderwijsvoorzieningen uitgebreid. Begin 2008 start de bouw van het Altra College. De bestaande scholen gaan samen in een brede school. Verder ligt het accent op woningen, maatschappelijke voorzieningen en is er enige ruimte voor kantoren en bedrijvigheid. Het SPvE wordt momenteel uitgewerkt in deelplannen (SP's).

Bijlmerpark

De planvorming voor de vernieuwing van het Bijlmerpark is vastgesteld in een SPvE en in delen gesplitst. Voor de Gooisekant heeft een selectie van ontwikkelaars plaatsgevonden. De toekomstige bebouwing in het oostelijk deel van het Bijlmerpark is verbeeld in bouwveloppen. Aan de uitwerking van de bebouwing van het westelijk deel van het park moet nog worden begonnen. Voor het centrale deel is een nieuw parkontwerp met onder meer sportvelden gemaakt.

Gaasperdam

In Gaasperdam dienen zich een aantal grote en kleinere projecten aan die veranderingen in de ruimtelijke structuur kunnen genereren. In Holendrecht West moet over enkele jaren een nieuw centrum ontstaan in de nabijheid van het station Holendrecht. Verder wordt gewerkt aan een toekomstvisie voor de rest van Holendrecht West.

Voor het winkelcentrum Gein wordt gestudeerd op upgrading.

In de structuurvisie wordt bovendien gesproken over diverse locaties voor nieuwbouw van woningen en het verdiepen /overkluizen van de Gaasperdammerweg.

Samenvattend:

In de periode 2008 – 2012 wordt kunst in de openbare gerealiseerd op plekken met nieuwbouw en renovatie.

Dit betekent voor het traditionele vernieuwingsgebied van de hoogbouw Bijlmermeer een verschuiving van aandacht van de F- en G-buurt naar de D-, E-, H- en K-buurt.

Daarnaast komt er aandacht voor de andere gebieden van Zuidoost waar grootschalige renovatie en nieuwbouw plaatsvindt: Bijlmerpark, Holendrecht en overige delen van Gaasperdam.

Hoofdstuk 4 Inhoudelijk kader: beheer collectie beeldende kunst

Inleiding

In het stadsdeel Zuidoost staan monumentale kunstwerken, zowel in de openbare ruimte als op privé terrein. Onder openbare ruimte wordt verstaan de ruimte die niet in erfpacht of eigendom is uitgegeven door de Gemeente Amsterdam en dus haar eigendom is en in het bestemmingsplan als openbare ruimte is betiteld.

De kunstwerken in de openbare ruimte worden grotendeels beheerd door het Stadsdeel. In dit hoofdstuk wordt het beleid ten aanzien van beheer van de kunstwerken in eigendom beschreven en worden de beheeruitgangspunten voor nieuw te ontwikkelen kunstwerken toegelicht.

Eigendom

De eigenaar van een beeld is verantwoordelijk voor het beheer; dat is de stelregel bij onduidelijkheden rond de vraag welke partij de plicht heeft een beeld te beheren.

In beginsel is de opdrachtgever van de kunstopdracht ook de latere eigenaar. Kunstwerken die dus zijn ontstaan via opdrachtgeverschap van het Stadsdeel, dient het Stadsdeel als eigenaar te beheren.

Het is ook mogelijk dat realisatie van een kunstwerk in het openbare domein gefinancierd is door een andere partij dan het Stadsdeel. De plicht tot beheer valt dan in beginsel toe aan die specifieke partij. Maar, in het recente verleden is het meerdere malen voorgekomen dat het Stadsdeel die monumentale kunstwerken van andere partijen cadeau heeft gekregen. In dat geval is het eigendom overgedragen en ligt de plicht tot beheer bij het Stadsdeel.

Protocol van oplevering

Het proces van een kunstopdracht voor een nieuw kunstwerk in de openbare ruimte wordt afgesloten met het opstellen van een Protocol van Oplevering (bijlage 2). Dit protocol registreert alle relevante informatie die van belang is bij het beheer van het specifieke kunstwerk; van de juridische eigenaar, de contactgegevens van de kunstenaar, tot allerlei technische gegevens zoals bouwtechnische tekeningen van de constructie.

Beheer en onderhoud collectie beeldende kunst in openbaar bezit

Het areaal aan beeldende kunstwerken in Zuidoost bestaat uit 98 zeer verschillende objecten. Daarvan zijn 55 kunstwerken in bezit van het Stadsdeel. Deze laatste kunstwerken vormen samen de collectie beeldende kunst in openbaar bezit.

De collectie is in beheer en onderhoud bij de sector Wijkbeheer, afdeling Beheer Openbare Ruimte (BOR). Daarvoor is in de begroting van Wijkbeheer een structureel bedrag van €72.000,- opgenomen.

Hiermee wordt regulier (klein) onderhoud uitgevoerd. Dit omvat in hoofdzaak:

- graffiti verwijderen;
- schade herstellen;
- conserveren door middel van schilderen.

Bovendien is het met dit budget, dat met ingang van 2007 werd verhoogd, ook mogelijk om voor twee tot drie kunstwerken groot onderhoud uit te voeren. Dit omvat onder meer restauratie werkzaamheden op maat.

Twee maal per jaar wordt een technische schouw gehouden op het bezit. Afgaande op de uitkomsten van de schouw, maar ook naar aanleiding van vragen uit onder andere buurtoverleggen, wordt beoordeeld of voor een kunstwerk een extra onderhoudsbeurt moet en kan plaatsvinden.

De overige kunstwerken behoren tot de private ruimte en hebben een andere eigenaar. Deze eigenaren - van woningcorporaties tot commerciële bedrijven - zijn zelf verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van deze kunstwerken.

Levensduur

Kunstwerken in de openbare ruimte werden in het verleden als het ware voor de eeuwigheid neergezet. Intussen zijn deze inzichten genuanceerd en is er enige mate van flexibiliteit mogelijk rond het beheer van het bezit aan kunstwerken in het publieke domein.

De actuele inzichten zijn dat een kunstwerk in beginsel voor 10 jaar moet kunnen functioneren. Dit betekent dat de kunstenaar een product moet leveren dat beheersmatig 10 jaar functioneert. Het betekent ook dat het Stadsdeel als eigenaar, in principe de mogelijkheid heeft om een kunstwerk na 10 jaar te verwijderen. Daarvoor moeten wel gegronde redenen zijn; bijvoorbeeld het natuurlijke verval van een kunstwerk of een herinrichting van de publieke ruimte waardoor een kunstwerk aantoonbaar niet langer functioneert. Verplaatsing of vernietiging dient vanwege auteursrechtelijke aspecten altijd te gebeuren in goed overleg met de kunstenaar.

In de Algemene Voorwaarden Opdrachten Beeldende Kunst Openbare Ruimte (bijlage 3) zijn onder meer de bevoegdheden voor het verplaatsen en/of verwijderen van een kunstwerk vastgelegd. Deze algemene voorwaarden worden bij opdrachtgunning aan de kunstenaar meegezonden.

Verplaatsen en of vernietigen

In gebieden waar vernieuwings- en/of renovatieactiviteiten plaatsvinden staan vaak ook kunstwerken. Vraag is vaak hoe daar mee omgegaan moet worden.

Van de betreffende kunstwerken in vernieuwingsgebieden is een inventarisatie gemaakt.

Daarna is vanuit artistiek inhoudelijk opzicht én vanuit beheeropzicht een advies gegeven over het wel of niet terugplaatsen van de kunstwerken. Het voorstel per kunstwerk - niets, verplaatsing, tijdelijke ontmanteling en herplaatsing of definitieve ontmanteling - was afhankelijk van:

- de artistieke waarde
- de staat van het beheer
- de inpasbaarheid in het ontwerp
- de afspraken die in het verleden zijn gemaakt met de kunstenaar.

Met de projectmanagers die verantwoordelijk zijn voor het maken van de maaiveldontwerpen voor de betreffende gebieden is afgesproken dat zij per afzonderlijk kunstwerk een voorstel maken voor wat in de planvorming met het kunstwerk gaat gebeuren. In principe worden de daarmee gemoeide kosten gedekt uit de daarvoor geldende projectbudgetten.

Kunstwerken van vóór 1987

Ten aanzien van het beheersvraagstuk en levensduur van een kunstwerk doet zich een specifiek probleem voor betreffende kunstwerken in bezit van het Stadsdeel die zijn gerealiseerd vóór de instelling van het Stadsdeel in 1987.

Over veel van deze relatief oudere beelden bestaan helaas geen afspraken met de kunstenaar aangaande beheer en onderhoud. Dit levert voor het Stadsdeel een probleem op wanneer het om beheersmatige redenen nodig is om het betreffende beeld te verplaatsen en / of te vernietigen en / of wanneer het nodig is om groot onderhoud te plegen.

Het voorstel is om de beheersmatige onduidelijkheden rond dit deel van het bezit kunstwerken openbare ruimte juridisch op te lossen door een éénmalige gerichte actie.

Alle kunstenaars zullen worden benaderd teneinde alsnog te komen tot nadere afspraken, welke in een protocol worden vastgelegd.

Voor kunstwerken waarvan de kunstenaar onbekend is of waarvan de kunstenaar niet te traceren is, zal landelijke publiciteit gezocht worden en zullen deze kunstenaars langs die weg opgeroepen worden zich te melden. Mochten zij zich niet melden heeft het Stadsdeel aantoonbaar aan haar verplichting voldaan en staat het haar daarna vrij om te gaan met dit bezit zoals het haar goedgevindt (binnen de spelregels zoals omschreven in de Algemene Voorwaarden Opdrachten Beeldende Kunst Openbare Ruimte).

Toekomstig opdrachtenbeleid in relatie tot onderhoud en beheer

Kunstwerken in de openbare ruimte zijn kwetsbaar. Ze staan voortdurend bloot aan invloeden van buitenaf: weersomstandigheden, vervuiling en vandalisme. Bij de ontwikkeling van een kunstwerk is het derhalve van belang dat de afdeling BOR van de sector Wijkbeheer tijdens het proces al adviseert op beheersaspecten. Dit voorkomt problemen voor de toekomst.

Aandachtspunten voor nieuwe werken is dat het onderhoudsarm, vandalismebestendig en makkelijk schoon te maken moet zijn. Hier dient bij het ontwerp en materiaalkeuze rekening mee te worden gehouden.

Het is ook belangrijk dat de functie van een kunstwerk duidelijk is. Als een werk bijvoorbeeld als speelelement gebruikt kan worden, dient dit ook aan de daarvoor geldende eisen te voldoen.

De ontwikkeling van nieuwe kunstwerken zou vanuit beheersmatig oogpunt waar mogelijk ook op privé-terrein en/of in privaat beheer moeten worden gerealiseerd. Op deze manier wordt de betrokkenheid en verantwoordelijkheid vergroot, is er minder vandalismegevoeligheid en zijn er meer mogelijkheden voor (intensiever) beheer. Kortom: meer kansen voor het kunstwerk. Hier zijn positieve ervaringen mee opgedaan, zoals bij de ontwikkeling van kunst aan de kopse gevels van flat in de K-buurt en de G-buurt. Ook de ontwikkeling van een kunstroute in de F-buurt, waarbij vooral veel kunst aan de gevels van (individuele en gestapelde) woningen is gemaakt, is een goed voorbeeld.

Indien aan een kunstwerk meer onderhoud nodig is dan het basale onderhoud dat binnen het huidige budget kan worden uitgevoerd dan dient extra budget te worden gereserveerd bij de ontwikkeling van het kunstwerk.

Samenvatting:

De collectie beeldende kunst in openbaar bezit van het stadsdeel omvat 55 kunstwerken.

Kunstwerken die zijn ontstaan via opdrachtgeverschap van het Stadsdeel of die het Stadsdeel als geschenk heeft aanvaard, dient het stadsdeel als eigenaar te beheren.

Voor het beheer van is jaarlijks een budget van €72.000,-- beschikbaar. Hiermee wordt het reguliere (klein) onderhoud gedaan. Voor gemiddeld twee tot drie kunstwerken per jaar kan bovendien groot onderhoud plaatsvinden.

Een kunstwerk moet in beginsel voor 10 jaar kunnen functioneren. Dit betekent dat de kunstenaar een product moet leveren dat beheersmatig 10 jaar functioneert. Het betekent ook dat de eigenaar, de mogelijkheid heeft om hierna het kunstwerk te verwijderen. Er moeten wel gegronde redenen zijn en alles moet - mede in het kader van auteursrechtelijke aspecten - in goed overleg plaatsvinden.

Ten aanzien van het beheer van kunstwerken vóór 1987, is het voorstel om de beheersmatige onduidelijkheden op te lossen door via een éénmalige gerichte actie tot nadere afspraken met de kunstenaars te komen.

Hoofdstuk 5 Inhoudelijk kader: communicatie en city marketing

Inleiding

Veel monumentale kunstwerken staan in de publieke ruimte (of in semi-publieke ruimtes) en zoals het woord al zegt is die ruimte er voor iedereen. Daarmee wordt iedereen - bewoners én bezoekers - in de straten van Zuidoost geconfronteerd met de uitkomsten van het beleid op het gebied van kunst in de openbare ruimte. Kunstwerken in het publieke domein hebben in feite het grootste en meest democratisch denkbare publieksbereik.

Draagvlak en citymarketing

Dit schept een grote verantwoordelijkheid voor het Stadsdeel ten aanzien van het bekend maken van en het uitleggen waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt. Een optimale communicatie rond het al opgebouwde bezit en de nieuwe kunstwerken die worden gerealiseerd is van groot belang. Het vergroot het inzicht in de achterliggende geschiedenis van het kunstwerk en of beweegredenen van de kunstenaar om het juist zo te maken. Goede communicatie leidt in de meeste gevallen - maar niet a-priori - tot vergroting van het maatschappelijke draagvlak.

Het bezit van de collectie beeldende kunst van het Stadsdeel Zuidoost biedt ook kans voor een specifieke vorm van citymarketing. In Zuidoost vindt men beelden die uniek zijn en nergens anders in Amsterdam of daarbuiten te vinden zijn. Beelden die een specifiek kenmerk van de samenleving benadrukken en uitdragen; van het monument van Anton de Kom tot de kopse gevels in 'het Bijlmermuseum'.

Ook het te ontwikkelen nieuwe bezit biedt kansen voor citymarketing. Nieuwe kunstwerken kunnen aldus instrumenten worden waarmee de bijzonderheid van de samenleving van Zuidoost aan buitenstaanders kan worden gecommuniceerd.

Uitvoering

In 2008 – 2012 worden de ontwikkelingen rond kunst in de openbare ruimte, meer dan in het verleden, aan de bewoners en ondernemers van het stadsdeel en andere geïnteresseerden gecommuniceerd. Daarvoor worden waar mogelijk de volgende instrumenten ingezet:

1. Een website die de collectie openbaar kunstbezit van het Stadsdeel Zuidoost ontsluit. Geïnteresseerden vinden hier achtergrondinformatie over de objecten.
2. De plannen rond kunst in de openbare ruimte en specifieke kunstopdrachten worden met tentoonstellingen gepresenteerd in het CBK Zuidoost en / of het Infocentrum. Het is denkbaar dat zo'n tentoonstelling ook gelegenheid biedt voor een publiek debat.
3. Over nieuwe kunstwerken die worden opgeleverd wordt gepubliceerd op de pagina van het Stadsdeel in de lokale huis aan huis bladen en natuurlijk op de website van het Stadsdeel.
4. Daar waar een (nieuw) kunstwerk onderdeel uitmaakt van een nieuwe of aan te passen maaiveldinrichting, worden uiteraard de betreffende bewoners betrokken bij de totstandkoming.

Samenvattend:

De straat is van iedereen. Het Stadsdeel Zuidoost heeft een grote verantwoordelijkheid om de keuzes rond kunst in de openbare ruimte goed te communiceren.

Bewoners worden over kunstwerken geïnformeerd via de servicepagina van het Stadsdeel in de lokale pers, tentoonstellingen en een website die het openbaar kunstbezit ontsluit.

Het bezit van de collectie beeldende kunst van het Stadsdeel Zuidoost biedt kansen voor citymarketing.

Hoofdstuk 6 Procedureel kader

Inleiding

Sinds 1998 ontwikkelt het Stadsdeel beleid op het gebied van kunst in de openbare ruimte. Binnen een bestuurlijk vastgesteld mandaat werd de uitvoering van dit beleid, tot en met 2004, gedaan door de Werkgroep Kunst & Vernieuwing.

Dit hoofdstuk geeft eerst korte terugblik op de periode tot en met 2007 om daarna het procedurele kader voor de periode 2008 – 2012 te omschrijven.

Terugblik: Werkgroep Kunst & Vernieuwing

In de periode 1998 tot en met 2004 bestond er een samenwerkingsverband tussen het Stadsdeel Zuidoost, het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK) en de Woningcorporatie Rochdale.

Het samenwerkverband tussen deze drie partijen kreeg vorm in de Werkgroep Kunst & Vernieuwing (WKV). De WKV is destijds op initiatief van het Stadsdeel opgericht in het kader van het stedelijke vernieuwingsprogramma en het cultuurbeleid.

De WKV werkte binnen een door de Raad vastgesteld inhoudelijke en financieel mandaat. Op gezette tijden werd aan de Raad verslag gedaan van de voortgang.

Het geografisch gebied waartoe de WKV was gemandateerd beperkte zich tot het vernieuwingsgebied van de hoogbouw in de Bijlmermeer.

De WKV functioneerde onder voorzitterschap van de directeur van het Centrum Beeldende Kunst Zuidoost (voorheen Artoteek Zuidoost). In de WKV zaten vertegenwoordigers van diverse sectoren van het Stadsdeel (Wijkbeheer, REO, MO en PVB), vertegenwoordigers van de betrokken woningcorporatie en vertegenwoordigers van het AFK.

Wanneer besluitvorming over een specifieke opdracht op een specifieke plek, had plaatsgevonden werd deze uitgeschreven in naam van het AFK en het Stadsdeel.

De inhoudelijke, financiële en administratieve begeleiding vond plaats vanuit het AFK. Over de voortgang rond een opdracht werd teruggekoppeld in de WKV die in beginsel elke zes à acht weken vergaderde. Na afloop werd (in de meeste gevallen) een Protocol van Oplevering ingevuld en vond de definitieve overdracht plaats van het kunstwerk aan het Stadsdeel, i.c. de afdeling BOR van de sector Wijkbeheer.

Van belang is het gegeven dat het AFK tot 2004 in opdracht van de Gemeente Amsterdam een sterke inhoudelijke, adviserende en coördinerende rol speelde bij de realisatie van kunst in de openbare ruimte in héél Amsterdam. Het AFK was de gemeentelijke dienst die op stadsdeelniveau faciliteerde. Dit betekende in de praktijk voor het Stadsdeel dat het AFK aan de WKV behalve een aanzienlijk budget, óók een voorname hoeveelheid capaciteit leverde voor de artistiek inhoudelijke advisering en administratieve afhandeling van een opdracht voor kunst in de openbare ruimte.

Door beleidswijzigingen bij de Centrale Stad neemt het AFK sinds 2005 deze rol niet langer op zich.

Van belang is ook te constateren dat het Stadsdeel Zuidoost vanaf het begin gekozen heeft voor een model met zekere afstand tussen het politieke bestuur (DB en Raad) en de dagelijkse praktijk rond de uitvoering van een opdracht. De Raad legde op hoofdlijnen de kaders vast. Daarbinnen regelde de WKV de concrete realisatie van producten. Het AFK functioneerde daarbij als adviserende en faciliterende externe dienst.

Toekomst: 2008 – 2012 sturen op afstand

Voor de komende periode is het model gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- een door de Stadsdeelraad vastgesteld meerjaren beleidskader voor de realisatie van kunst in de openbare ruimte (middels onderhavig meerjarig beleidsplan);

- op het niveau van het individuele kunstwerk, politieke besluitvorming en sturing op afstand;
- heldere toedeling van verantwoordelijkheden.

Er zijn zes actoren te onderscheiden:

De Stadsdeelraad is besluitvormend en geeft de kaders aan, zoals vastgelegd in onderhavig beleidsplan. De Stadsdeelraad besluit daarmee over de algemene randvoorwaarden voor kunst in de openbare ruimte, is voorwaardenscheppend en controlerend.

Het Dagelijks Bestuur is uitvoerend en op het niveau van het individuele kunstwerk besluitvormend binnen de door raad vastgestelde kaders. Het DB wordt tijdens de uitvoering bij alle cruciale fasen van het proces geïnformeerd en betrokken. Het DB informeert - in het kader van haar actieve informatieplicht - actuele ontwikkelingen aan de Stadsdeelraad. Voorts vinden in de jaarrekening van het Stadsdeel Zuidoost rapportages plaats van ontwikkelingen en resultaten.

De Welstandscommissie adviseert het DB over de artistiek inhoudelijke oordeelsvorming van elk individueel kunstwerk. Het DB neemt op basis van dit advies het uiteindelijke besluit tot uitvoering van een kunstwerk.

De (intersectorale) Werkgroep Kunst in de Openbare Ruimte initieert en coördineert in opdracht van het Dagelijks Bestuur de realisatie van kunst in de openbare ruimte.

Het CBK Zuidoost is uiteindelijk de ambtelijke dienst van waaruit de dagelijkse praktijk rond de realisatie van kunst in de openbare ruimte plaatsvindt.

De inwoners van Amsterdam Zuidoost worden betrokken en geïnformeerd via de lokale pers, tentoonstellingen en de website van het Stadsdeel Zuidoost.

Dit model van 'politieke sturing op afstand met heldere kaders' is in lijn met de gangbare praktijk ten aanzien van de uitvoering van kunst- en cultuurbeleid 'in den lande'.

Een nadere invulling van het verkozen uitvoeringsmodel volgt hieronder.

Welstandscommissie

Het Stadsdeel Zuidoost heeft een Welstandscommissie die het DB adviseert voor besluitvorming van projecten op het gebied van architectuur en stedenbouwkunde. Met ingang van 2008 toetst de Welstandscommissie, in opdracht van het Stadsdeel, het werk van de WKOR en / of andere partijen die monumentale kunst willen realiseren op het grondgebied van het Stadsdeel. In de Welstandscommissie hebben naast specialistische professionals – sinds kort – twee burgerleden zitting hetgeen voor de oordeelsvorming van kunstopdrachten van belang is.

De toetsing van de Welstandscommissie vindt plaats per kunstopdracht en wordt gerelateerd aan de inhoudelijke uitvoeringskaders zoals vastgelegd in dit Meerjaren beleidsplan. De toetsing vindt plaats vóór de definitieve opdracht tot uitvoering wordt uitgeschreven.

De Welstandscommissie adviseert na toetsing, het Dagelijks Bestuur over het wel of niet definitief laten doorgaan van uitvoering. Het Dagelijks Bestuur is daarmee uiteindelijk besluitvormend over elke kunstopdracht.

De huidige samenstelling van de Welstandscommissie – waarin ook twee burgerleden zitting hebben - dient hiervoor te worden uitgebreid met een 'adviseur kunst in de openbare ruimte', die op afroep beschikbaar is. Eén en ander betekent dat de Verordening van de Commissie Welstand hierop moet worden aangepast.

In specifieke gevallen is een bouwtechnische vergunningen nodig. Deze zal door de uitvoerende kunstenaar worden aangevraagd bij de afdeling Bouwtoezicht (REO).

Werkgroep Kunst in de Openbare Ruimte (WKOR)

Gekozen is voor continuering van de Werkgroep Kunst & Vernieuwing in de vorm van een Werkgroep Kunst Openbare Ruimte (WKOR) die het beheer en de realisatie van kunst in de openbare ruimte regelt.

De inhoudelijke, financiële en procedurele kaders van de werkzaamheden van de WKOR worden vastgesteld in meerjaren nota's, als onderhavige, die om de vier à zes jaar ter vaststelling worden voorgelegd aan de Raad. (Vier à zes jaar gelet op de vrij lange doorlooptijd van projecten).

In de tussentijdse jaren doet de WKOR jaarlijks verslag aan het DB en de Raad over de bereikte resultaten, de budgetten en de verdere gang van zaken op uitvoeringsniveau. Dit zal plaatsvinden in het kader van de jaarrekening.

Elke kunstopdracht wordt, met een advies van de Welstandscommissie, ter vaststelling voorgelegd aan het DB. Elke te realiseren kunstopdracht kent in de uitvoering vier fases: schetsontwerp, voorlopig ontwerp, definitief ontwerp en de definitieve opdracht tot uitvoering. De opdracht wordt aan het DB ter besluitvorming aangeboden in fase 4, dus vóór de definitieve opdracht tot uitvoering wordt uitgeschreven.

De WKOR werkt met opdrachten en levert werk op maat. Gezien de inhoudelijke en logistieke complexiteit van realisatie van kunst in de openbare ruimte is er voor deze organisatievorm gekozen. Er is dus geen sprake van een subsidieprocedure met open inschrijvingen.

Samenstelling

De WKOR bestaat uit ambtenaren van het Stadsdeel Zuidoost. Deze zijn afkomstig uit de verschillende sectoren van het Stadsdeel Zuidoost die betrokkenheid hebben met kunst in de openbare ruimte. Dit betekent in elk geval een ambtelijke vertegenwoordiger van de sectoren: Wijkbeheer, Ruimtelijke en Economische Ontwikkeling, Maatschappelijke Ontwikkeling, de afdeling Communicatie en het Projectbureau Vernieuwing Bijlmermeer.

Taken

- De WKOR heeft een initiërende rol.

Zij beoordeelt, in afstemming met de projectgroepen ruimtelijke ontwikkeling, welke locaties zich in beginsel lenen voor de realisatie van kunst in de openbare ruimte. Op basis daarvan worden opdrachten geformuleerd, uitgegeven en begeleid.

- De werkgroep heeft een voorlichtende rol.

In het geval dat een andere partij dan het Stadsdeel een kunstwerk in de openbare ruimte wil realiseren adviseert de WKOR aan andere partijen over de inhoudelijke uitgangspunten van het beleid ten aanzien van kunst in de openbare ruimte. De daadwerkelijke toetsing van de door derden te realiseren kunstopdracht vindt plaats door de Welstandscommissie.

- De werkgroep heeft een coördinerende rol.

In zeswekelijkse bijeenkomsten wordt door betrokkenen afgestemd over de ontwikkelingen en worden de inhoudelijke en logistieke problemen die spelen bij de realisatie van een opdracht besproken.

Uitvoering door CBK

Tot 2004 was het AFK mede namens het Stadsdeel Zuidoost de formele opdrachtgever van projecten geïnitieerd door de Werkgroep Kunst en Vernieuwing. Het AFK begeleidde daarnaast het traject van de kunstopdracht van concept tot uitvoering.

Door beleidswijzigingen bij de Centrale Stad kan het AFK deze rol niet langer uitvoeren. Daarom wordt vanaf 2008 deze rol overgenomen door CBK Zuidoost.

Voor deze inhoudelijke coördinatie en administratieve begeleiding is binnen de huidige formatie van CBK Zuidoost geen ruimte. Dit betekent dat per project op ad hoc basis begeleidingscapaciteit wordt ingekocht. Deze capaciteit wordt bekostigd uit het structurele begrotingsbudget.

Via CBK Zuidoost vindt de artistiek inhoudelijke coördinatie en administratieve afhandeling van de opdracht plaats.

Hiertoe behoren in samenspraak met alle partijen:

- het ontwikkelen en vastleggen van de randvoorwaarden voor de opdracht;
- het ontwikkelen en vastleggen van afspraken met betrekking tot het schetsontwerp, voorlopig ontwerp, het definitieve ontwerp en de definitieve opdracht tot uitvoering;
- het bewaken van het financiële kader van de opdracht;
- het vastleggen van het protocol van oplevering;
- het indienen van de stukken bij de Welstandscommissie;
- het voorbereiden van stukken per kunstopdracht ter besluitvorming aan het DB;
- het opstellen van jaarrapportages voor DB en Raad.

Voor vragen van derden - zoals kunstenaars maar ook instellingen en bedrijven - over de mogelijkheden voor monumentale kunstprojecten in de openbare ruimte van het Stadsdeel Zuidoost, is het Centrum Beeldende Kunst Zuidoost aanspreekpunt en informatieverstrekker.

Daar wordt in een gesprek een eventueel projectvoorstel inhoudelijk doorgenomen en wordt gezamenlijk bekeken welke eventuele financieringsbron in aanmerking zou komen. Daarbij is het ook mogelijk dat verwezen wordt naar andere budgetten dan de Werkgroep Kunst Openbare Ruimte of andere fondsen dan van het AFK.

Samenvattend:

De Raad besluit over de algemene randvoorwaarden voor kunst in de openbare ruimte; de Raad is voorwaardenscheppend en controlerend.

De Welstandscommissie toetst, in opdracht van het Stadsdeel, het werk van de WKOR en / of andere partijen die monumentale kunst willen realiseren op het grondgebied van het Stadsdeel.

De toetsing van de Welstandscommissie vindt plaats per kunstopdracht en wordt gerelateerd aan de inhoudelijke uitvoeringskaders zoals vastgelegd in onderhavig Meerjaren beleidsplan Kunst in de Openbare Ruimte 2008 - 2012.

De Welstandscommissie adviseert na toetsing het Dagelijks Bestuur over het wel of niet definitief laten doorgaan van uitvoering. Het Dagelijks Bestuur is daarmee uiteindelijk besluitvormend over elke kunstopdracht.

Gekozen wordt voor de installatie van een Werkgroep Kunst Openbare Ruimte (WKOR) die in opdracht van het Dagelijks Bestuur de realisatie van kunst in de openbare ruimte 'regelt'.

De WKOR werkt namens het Dagelijks Bestuur binnen het door de Raad vastgestelde inhoudelijke en financiële kader.

Het CBK Zuidoost regelt, na besluitvorming in het Dagelijks Bestuur, namens de WKOR de praktische uitvoering van de kunstopdracht. Hiertoe wordt per project ad hoc capaciteit ingekocht ten laste van het betreffende begrotingsbudget.

Hoofdstuk 7 Financieel kader

Budget 1998 - 2004

Tot eind 2004 hebben het AFK en Stadsdeel jaarlijks een bijdrage geleverd. Het AFK stelde jaarlijks een vast bedrag beschikbaar: € 113.445,--. Het Stadsdeel legde jaarlijks ca. € 34.000,-- in. Samen leverde dit gemiddeld een jaarbudget van ca. € 147.445,--. Bovendien waren er ook andere partijen die betrokken waren bij een specifieke opdracht, zoals Rochdale en Era Bouw, die incidenteel als co-financier optraden. In de periode 2001-2004 is door externe partijen in totaal een bedrag van € 305.640,-- opgebracht.

Budget 2005 - 2008

Hoewel een inhoudelijk kader voor de realisatie van kunst in de openbare ruimte in deze periode ontbrak, zijn er voor wat betreft het financiële kader belangrijke veranderingen te melden.

Het AFK viel vanaf 2005 als medefinancier voor opdrachten af.

Voor 2005, 2006 en 2007 reserveerde Rochdale een bedrag van € 43.750,-- per jaar.

Dit alles onder de voorwaarde van matching vanuit het Stadsdeel Zuidoost.

Stadsdeel Zuidoost heeft van 2006 tot en met 2010 en meerjarig incidenteel bedrag van € 40.000,-- op jaarbasis in de begroting opgenomen.

Budgettair kader 2008 - 2012

Rochdale heeft de intentie voor 2008 eenzelfde bedrag als voorgaande jaren beschikbaar te stellen. Deze schriftelijke intentieverklaring moet nog wel worden geformaliseerd; alsdan is in 2008 een bedrag beschikbaar van € 83.750,--.

2009 en verder

Na 2008 zal het budgettaire kader - indien er geen nieuwe afspraken worden gemaakt met Rochdale of andere financiers - terugvallen naar het structurele begrotingsbudget van € 40.000,-- op jaarbasis.

Analyse budget voor nieuwe kunstwerken

De gemiddelde prijs (ter dekking van de *directe* kosten) voor een monumentaal kunstwerk in het publieke domein ligt rond de € 40.000,--. Dat komt overeen met het beschikbare structurele budget van het stadsdeel. Maar daarop moeten ook de kosten voor de begeleiding van de realisatie van een kunstwerk ad hoc betaald worden.

Het beleid en dus daarmee ook het werkterrein, is met ingang van 2008 vergroot van de traditionele vernieuwingsgebieden in de Bijlmerhoogbouw, naar héél Zuidoost.

Samengevat komt het er op neer dat met het huidige budget - € 40.000,-- voor 2008, nog een à twee kunstwerk(en) in de openbare ruimte kan worden gerealiseerd.

Vanaf 2009 zal dat nog slechts (krap) 1 kunstwerk per jaar zijn.

Samenvatting:

Van 2007 tot 2011 is er vanuit het Stadsdeel Zuidoost voor nieuwe kunstwerken een budget van €40.000,-- op jaarbasis beschikbaar. Daarmee kan gemiddeld één kunstwerk per jaar worden gerealiseerd.

Bijlage 1

Foto's

Bijlage 2 Protocol van oplevering

Protocol van Oplevering

Locatie:
Titel:
Kunstenaar:
Adres kunstenaar:
Telefoon/fax/e-mail:
Opdrachtgever:
Datum besluit:
Budget opdrachtgever:
Budget co-financiers:
Eigenaar:
Beherende instantie:
Geraamde jaarlijkse onderhoudskosten:
Data afgifte bouw- en andere vergunningen:
Technische gegevens: zie volgend blad
Datum:
Handtekening opdrachtgever:
Handtekening kunstenaar:
Handtekening eigenaar:

Technische gegevens kunstwerk:
Technische gegevens fundering:
Technische gegevens installaties
Administratieve gegevens aannemers en leveranciers:
Opmerkingen:

Bijlage 3

Algemene Voorwaarden Opdrachten Beeldende Kunst Openbare Ruimte

1. Algemeen

1.1 Deze Algemene Voorwaarden zijn van toepassing op alle openbare inschrijvingen, opdrachten en overige verbintenissen, hoe ook genaamd en van welke aard dan ook met betrekking tot opdrachten voor - en plaatsing van beeldende kunst, van het Stadsdeel Zuidoost, hierna te noemen: "SDZO", aan of met derden.

1.2 Alle openbare inschrijvingen of offertes voor opdrachten door SDZO gedaan of aangevraagd, zijn vrijblijvend tenzij uitdrukkelijk anders is vermeld.

1.3 Afwijkingen van deze Algemene Voorwaarden zijn alleen van gelding indien deze uitdrukkelijk en schriftelijk tussen het SDZO en een derde zijn overeengekomen.

2. Definities

2.1 In deze algemene voorwaarden wordt verstaan onder:

- het SDZO:

het Centrum Beeldende Kunst Zuidoost

- maker:

de maker en/of gezamenlijke makers van een kunstwerk;

- kunstwerk:

een in het kader van een opdracht tot stand te brengen of tot stand gebracht werk of samenstel van werken van beeldende kunst;

- opdrachtenreglement:

het Opdrachtenreglement Beeldende Kunst van het SDZO

- mede-financier en/of derde:

De als mede-opdrachtgever en/of toekomstige eigenaar optredende natuurlijke - of rechtspersoon;

- eigenaar:

de eigenaar van een kunstwerk na eigendomsoverdracht in de zin van de Algemene Voorwaarden;

- openbare inschrijving:

de in een openbare bekendmaking geboden mogelijkheid onder verwijzing naar een programma van eisen tot inschrijving voor het vervaardigen van een kunstwerk;

- opdracht:

de overeenkomst tussen het SDZO en de maker en, indien uitdrukkelijk schriftelijk bedongen, een mede-financier, in welke overeenkomst een opdracht wordt gegeven in de zin van het Opdrachtenreglement.

3. Opdracht

3.1 Een opdracht kan worden verstrekt na een openbare inschrijving, uit eigener beweging van het SDZO, op initiatief van een maker en/of op verzoek van een mede-financier en/of een derde één en ander overigens conform het Opdrachtenreglement.

3.2 Een opdracht zal steeds schriftelijk worden vastgelegd onder toepassing van het Opdrachtenreglement en deze Algemene Voorwaarden. Een opdracht is eerst bindend nadat deze

door de maker uitdrukkelijk en schriftelijk is aanvaard evenals door - indien van toepassing - de medefinancier.

3.3 De opdracht omvat in ieder geval het programma van eisen als bedoeld in het Opdrachtenreglement, overige naar het oordeel van het SDZO relevante hoedanigheden van het kunstwerk waaronder tenminste de beoogde bestemming en locatie, het honorarium en de te vergoeden kosten, de data van voorgenomen voltooiing en oplevering van het kunstwerk.

3.4 Eventuele aanvullingen, nadere condities en wijzigingen in een opdracht zullen alleen van kracht zijn indien deze uitdrukkelijk en schriftelijk tussen het SDZO en de maker en - indien van toepassing - de medefinancier zijn overeengekomen.

3.5 Indien het in opdracht gegeven kunstwerk (mede) wordt gefinancierd door een medefinancier of derde, dan wel indien reeds ten tijde van de opdracht vaststaat dat het kunstwerk beoogd is om eigendom te worden van een derde, anders dan het Stadsdeel, zal de medefinancier of bedoelde derde mede optreden als partij in de opdracht onder volledige aanvaarding van de in de opdracht gestelde voorwaarden alsmede aanvaarding van de toepasselijkheid van deze Algemene Voorwaarden.

3.6 Tenzij afwijkend schriftelijk overeengekomen in de opdracht behoren de volgende werkzaamheden tot de opdracht:

- (a) het maken van één, of -naar uitsluitende wens van het SDZO -, meerdere schetsontwerpen die een duidelijk inzicht geven in het te vervaardigen kunstwerk en de ruimtelijke werking op de overeengekomen locatie;
- (b) het maken van een definitief ontwerp;
- (c) het (doen) vervaardigen van het kunstwerk;
- (d) al het overige dat nodig is voor de vervaardiging, de voltooiing en oplevering van het kunstwerk.

3.7 Tenzij schriftelijk anders overeengekomen in de opdracht zal de maker tegelijkertijd met het eerste schetsontwerp aan het SDZO een begroting verschaffen van de totale kosten verbonden aan de vervaardiging van het kunstwerk waarin in ieder geval zijn opgenomen de kosten voor het honorarium van de maker, materialen, werkzaamheden van (onder-)aannemer(s) of derden, transport en plaatsing, eventuele bouwkundige voorzieningen alsmede, - indien van toepassing - directe belastingen zoals BTW en kosten van verzekering.

3.8 Tenzij schriftelijk anders overeengekomen in de opdracht zal de maker tegelijkertijd met het definitieve ontwerp zorg gedragen hebben voor het verkrijgen van de benodigde vergunningen en ontheffingen.

4. De vervaardiging van het kunstwerk

4.1 Tenzij uitdrukkelijk anders bedongen in de opdracht is de maker volledig verantwoordelijk voor de vervaardiging van het kunstwerk, de daarbij te gebruiken materialen en mogelijk door derden te leveren diensten. De maker zal leveranciers en (onder)aannemers steeds verplichten hun materialen dan wel diensten in het kader van de opdracht afdoende te garanderen. De maker is tevens verantwoordelijk en aansprakelijk voor de schade die derden, die door de maker bij de uitvoering van de opdrachten worden betrokken, in dat kader veroorzaken.

4.2 De maker is tot aan het moment van oplevering volledig verantwoordelijk en aansprakelijk voor het kunstwerk waaronder het onderhoud. De maker is altijd verantwoordelijk en aansprakelijk voor schade aan het kunstwerk die een gevolg is van grove schuld, opzet of onvoldoende vakbekwaamheid van de maker en/of diens leveranciers en (onder)aannemers. De maker zal het kunstwerk tot de oplevering behoorlijk verzekeren, tenzij uitdrukkelijk anders in de opdracht overeengekomen.

4.3 De maker treft alle voorbereidende maatregelen ter wille van de plaatsing van het kunstwerk in nauw overleg met het SDZO en - indien van toepassing - de medefinancier, tenzij

uitdrukkelijk anders in de opdracht of nadien overeengekomen. Onder voorbereidende maatregelen worden mede verstaan het transport van het kunstwerk en het (doen) treffen van bouwkundige voorzieningen.

4.4 Tenzij uitdrukkelijk anders in de opdracht overeengekomen garandeert de maker dat het door hem te vervaardigen kunstwerk tenminste tien jaren zal voldoen aan de specifieke eisen, die in het programma van eisen of anderszins in de opdracht zijn gesteld met betrekking tot de gebruikte materialen, het onderhoud daarvan en de eisen die de locatie van het kunstwerk stelt, ondermeer ten aanzien van reinigbaarheid en vandaalbestendigheid alsmede de invloeden van het weer.

5. Oplevering

5.1 Oplevering dient plaats te vinden uiterlijk op de daarvoor in de opdracht genoemde datum, tenzij het SDZO en - indien van toepassing - de medefinancier schriftelijk met uitstel of vervroeging tot een ander tijdstip hebben ingestemd. Uiterlijk veertien dagen voor een voorgenomen oplevering zal de maker schriftelijk hiervan mededeling doen aan het SDZO en - indien van toepassing - de medefinancier. Indien één of meerdere partijen verhinderd zijn op de voorgestelde datum en tijdstip van oplevering, zullen deze in goed overleg treden om datum en tijdstip van oplevering vast te stellen. Leidt dit overleg niet tot overeenstemming dan zal het SDZO datum en tijd van de oplevering vaststellen.

5.2 Bij de oplevering zal een protocol van oplevering worden ondertekend door het SDZO, door de maker, en - indien van toepassing - door de medefinancier, indien deze eigenaar wordt van het kunstwerk dan wel de andere (toekomstige) eigenaar. In dit protocol staan alle voor de oplevering en het beheer van het kunstwerk relevante gegevens vermeld. Het kunstwerk wordt niet geacht te zijn opgeleverd totdat eventuele in het protocol van oplevering of uiterlijk dertig dagen na oplevering schriftelijk aan de maker medegedeelde bezwaren zullen zijn weggenomen. Indien bezwaren in het protocol of nadien worden medegedeeld is de maker verplicht deze zo spoedig mogelijk te verhelpen en vervolgens schriftelijk daarvan mededeling te doen aan het SDZO. Het SDZO is alsdan verplicht uiterlijk binnen veertien dagen na ontvangst van voormelde schriftelijk mededeling vast te stellen of de bezwaren afdoende zijn verholpen. Is zulks blijktens schriftelijke mededeling van het SDZO het geval of laat het SDZO na, binnen veertien dagen na voormelde schriftelijke mededeling van de maker, schriftelijk te berichten dat bepaalde bezwaren (nog) niet zijn weggenomen, dan wordt het SDZO geacht de oplevering te hebben aanvaard.

6. Eigendomsoverdracht

6.1 Bij schriftelijke aanvaarding zonder bezwaren van de oplevering in de zin van artikel 5 wordt het kunstwerk geacht in eigendom te zijn overgedragen aan het Stadsdeel, dan wel de partij die daartoe is genoemd in de opdracht.

6.2 De maker blijft eigenaar van de door hem vervaardigde (schets)ontwerpen, maquette(s) en tekeningen, tenzij schriftelijk anders overeengekomen in de opdracht of anderszins. De maker heeft wel de verplichting aan het SDZO fotomateriaal of ander beeldmateriaal ter beschikking te stellen dat een goed beeld geeft van (het ontstaan van) het kunstwerk en de directe omgeving, de afgesproken locatie.

7. Openbaarmaking

7.1 De eigenaar is verplicht het kunstwerk voor tenminste tien jaren na de oplevering op de afgesproken locatie openbaar te maken, tenzij in de opdracht anders is bepaald en tevens met inachtneming van het hieronder in dit artikel bepaalde.

7.2 De eigenaar kan op zwaarwegende gronden besluiten het kunstwerk niet te plaatsen op de overeengekomen locatie dan wel het na oplevering te verwijderen. Onder zwaarwegende gronden wordt in ieder geval verstaan, zonder dat zulks limitatief is bedoeld:

- indien het kunstwerk door natuurlijk verval of vernieling dermate wordt aangetast dat de kosten en/of frequentie van het herstel in verhouding tot het te bereiken resultaat onevenredig hoog zullen zijn;

- indien door herinrichting van de openbare ruimte het in redelijkheid niet langer kan worden verlangd het kunstwerk op de overeengekomen locatie te plaatsen en/of te handhaven;

- indien een overwegend gedeelte van de gebruikers van de ruimte of locatie waar het kunstwerk zal worden geplaatst of is geplaatst, dermate zwaarwegende bezwaren heeft tegen het kunstwerk dat daaraan in redelijkheid niet aan voorbij kan worden gegaan;

- indien de onderhoudskosten van het kunstwerk aanmerkelijk hoger blijken te zijn dan in de opdracht en/of in het protocol van oplevering vastgelegde redelijke onderhoudskosten.

7.3 Na ommekomst van de periode van tien jaren dan wel een afwijkende in de opdracht vastgelegde periode, waarin het kunstwerk dient te worden openbaar gemaakt op de afgesproken locatie, heeft de eigenaar indien hij besluit dat plaatsing van het kunstwerk op de overeengekomen locatie niet langer wenselijk of mogelijk is, de bevoegdheid het kunstwerk te verplaatsen en/of te verwijderen onder de hierna volgende beperkingen.

7.4 De eigenaar van het kunstwerk kan enkel tot verplaatsing overgaan na raadpleging van het Stadsdeel Zuidoost. Indien een besluit tot verplaatsing en/of verwijdering is genomen dan zal de eigenaar tenminste twee maanden voorafgaand aan de feitelijke verplaatsing en/of verwijdering de maker op diens laatst bekende adres schriftelijk op de hoogte stellen.

7.5 Ingeval van verplaatsing en/of verwijdering van het kunstwerk dient de eigenaar zorg te dragen, voor zover de staat van het kunstwerk na verwijdering zulks toelaat, - naar eigen keuze - voor een plaatsing elders, een deugdelijke opslag, dan wel teruggave aan de maker.

8. Onderhoud en beheer

8.1 De verantwoordelijkheid voor onderhoud en beheer berust bij de eigenaar of een daartoe door de eigenaar aangewezen derde.

8.2 De eigenaar zal zich inspannen erop toe te zien dat de directe omgeving geen afbreuk doet aan het kunstwerk, tenzij dit gemeten naar de omstandigheden in redelijkheid niet kan worden verlangd.

8.3 De eigenaar dient bij de te nemen onderhoudsmaatregelen deskundig advies in te winnen. Indien een onderhoudsmaatregel het uiterlijk van het kunstwerk op enigerlei wijze zal kunnen beïnvloeden, dan dient de maker voorafgaand schriftelijk op diens (laatst bekende) adres te worden geïnformeerd en zo mogelijk geraadpleegd uiterlijk veertien dagen voor het plaatsvinden van de voorgenomen onderhoudsmaatregel.

9. Auteursrechten

9.1 De maker heeft de auteursrechten op het kunstwerk, inhoudende een recht tot openbaarmaking en tot verveelvoudiging. De maker zal zijn auteursrechten op het kunstwerk noch geheel noch gedeeltelijk aan derden overdragen en staat er tevens voor in dat een auteursrechtenorganisatie aan wie hij de behartiging van zijn auteursrechtelijke belangen heeft overgedragen, ook de auteursrechten op het kunstwerk noch geheel noch gedeeltelijk aan derden zal overdragen. Alleen indien voorafgaande schriftelijke toestemming daartoe door de maker is verkregen van het SDZO, alsmede de eigenaar van het kunstwerk, indien deze een andere is dan het Stadsdeel, zal de maker een nieuwe eenmalige verveelvoudiging of reproductie kunnen vervaardigen en deze (doen) openbaar maken dan wel een eenmalige licentie daartoe aan derden kunnen verlenen. Het SDZO en de eigenaar zullen gerechtigd zijn aan bedoelde toestemming tot eenmalige reproductie bijzondere voorwaarden te verbinden.

9.2 Terzake van de verveelvoudiging verbindt de maker zich dat hij geen verveelvoudigen van het kunstwerk zal (doen) vervaardigen, tenzij met de eigenaar schriftelijk anders wordt overeengekomen. In een dergelijk geval valt te denken aan kopieën in een duidelijk afwijkend formaat met een duidelijk afwijkend materiaalgebruik dan wel in een ander medium.

9.3 Terzake van zijn openbaarmakingrecht gelden te toepasselijke regels van de Auteurswet van 1912, met name de artikelen 15, 16, 17 en 18. Dit laatste geldt met betrekking tot alle kunstwerken, zolang dit wordt openbaargemaakt aan de openbare weg, dan wel een daarmee vergelijkbare locatie.

9.4 Onverminderd het bepaalde in deze Algemene Voorwaarden heeft de maker eveneens het recht zijn persoonlijkheidsrechten onverkort uit te oefenen, tenzij hij daarvan in de opdracht schriftelijk afstand heeft gedaan.

9.5 De maker verleent het SDZO, en/of de eigenaar, het recht afbeeldingen van het kunstwerk kosteloos te (doen) verveelvoudigen ter wille van verdere openbaarmaking en informatievoorziening, in en middels welk medium dan ook. Bij commerciële verveelvoudiging door - of ten behoeve van het SDZO en/of de eigenaar dient door de partij die het kunstwerk verveelvoudigt of doet verveelvoudigen een redelijke vergoeding aan de maker te worden aangeboden. Deze met de opdracht tot de vervaardiging van het kunstwerk nauw samenhangende condities zal de maker ook handhaven ten opzichte van auteursrechtenorganisaties aan wie de maker de behartiging van zijn auteursrechtelijke belangen heeft overgedragen, hoe ook genaamd en op welke wijze dan ook betrokken bij de uitoefening van zijn auteursrechten.

9.6 De maker komt het auteursrecht toe terzake van de door hem vervaardigde (schets)ontwerpen, maquette(s) en tekeningen, tenzij uitdrukkelijk anders is overeengekomen bij de opdracht.

9.7 De maker vrijwaart het SDZO – en indien van toepassing - de mede-financier en/of de eigenaar tegen aanspraken van derden op grond van auteursrecht, modellenrecht of andere rechten terzake van het kunstwerk.

10. Overmacht

10.1 Onder overmacht in de zin van dit artikel wordt verstaan een omstandigheid die de nakoming van de opdracht door (één van) partijen tijdelijk of blijvend verhindert en die niet aan partijen is toe te rekenen. Hieronder kunnen onder andere zijn begrepen: het niet voldoen door leveranciers of onder(aannemers) van de maker aan hun verplichtingen zonder dat de maker dit (mede) kan worden verweten, brand, stakingen of werkonderbrekingen, het verloren gaan van te verwerken materialen, ten tijde van verlening van de opdracht niet bekende import- of handelsbeperkingen alsmede verdere omstandigheden die niet door partijen kunnen worden beïnvloed.

10.2 Tijdens overmacht worden de levering- en andere verplichtingen van partijen opgeschort. Indien de periode waarin door overmacht nakoming van de verplichtingen door (één van) partijen niet mogelijk is langer bedraagt dan zes maanden, is ieder van partijen bevoegd de overeenkomst zonder gerechtelijke tussenkomst te ontbinden, zonder dat er in dat geval enige verplichting tot schadevergoeding, uit welke hoofde dan ook, bestaat. Aan de maker reeds betaalde vergoedingen of voorschotten zullen alsdan kunnen worden teruggevorderd in zoverre deze niet in proportie staan tot de door de maker verrichte werkzaamheden.

11. Het SDZO en de mede-financier/toekomstig eigenaar

11.1 In geval in de opdracht is vastgelegd dat een mede-financier en/of derde de betaling van de werkzaamheden van de maker geheel of gedeeltelijk voor zijn rekening zal nemen, dan zal deze zijn betalingsverplichtingen zoals vastgelegd in de opdracht dienen te voldoen. Indien de mede-financier en/of derde daarbij in gebreke blijft, zal in afwijking van artikel 6 van deze Algemene Voorwaarden de maker eigenaar blijven van het kunstwerk, totdat door de mede-financier en/of derde, volledig aan zijn betalingsverplichting is voldaan.

11.2 Ingeval de mede-financier en/of derde, na daartoe uitdrukkelijk te zijn gesommeerd niet binnen 12 weken aan zijn betalingsverplichtingen zal hebben voldaan, wordt de opdrachtovereenkomst tussen hem enerzijds en het CBK en de maker anderzijds ontbonden zonder gerechtelijke tussenkomst, na een schriftelijke verklaring van de meest gereede partij.

11.3 Na een ontbinding als in het tweede lid is bedoeld, zal in overleg tussen het SDZO en de kunstenaar worden gezocht naar vervangende betaling door een derde, door een beoogde toekomstige eigenaar, dan wel volledig - naar eigen discretie - door het SDZO. In het laatste geval zal de eigendom van het kunstwerk overgaan op het Stadsdeel / de Gemeente Amsterdam, met inachtneming van de artikelen 5 en 6 van deze Algemene Voorwaarden.

11.4 De ontbinding zal tevens gelden indien één van partijen overlijdt, in staat van faillissement wordt verklaard, voorlopige surséance van betaling aanvraagt of door beslaglegging, onder curatele stelling of anderszins de beschikkingsbevoegdheid over zijn vermogen of delen ervan verliest, tenzij de betreffende curator of bewindvoerder de uit de opdracht voortvloeiende verplichtingen erkent als boedelschuld en de naleving van de opdracht door partijen over en weer naar behoren zeker is gesteld.

11.5 Als gevolg van ontbinding in de zin van dit artikel worden over en weer bestaande vorderingen terzake van de opdracht onmiddellijk opeisbaar. In geval de omstandigheden bedoeld in artikel 11.4 van deze Algemene Voorwaarden van toepassing zijn op de in dit artikel bedoelde medefinancier en/of derde zal deze aansprakelijk zijn voor de door de maker en het SDZO geleden schade.

12. Reclames of klachten

12.1 Het SDZO, de mede-financier en/of de eigenaar kan na oplevering in de zin van artikel 5 van deze Algemene Voorwaarden op een gebrek in de verrichtingen van de maker geen beroep doen, indien deze niet binnen bekwame tijd nadat deze het gebrek heeft ontdekt of redelijkerwijze had moeten ontdekken bij de maker terzake schriftelijk heeft geprotesteerd.

12.2 Het SDZO - indien van toepassing - de medefinancier en/of de eigenaar heeft bij een gebrek aan het kunstwerk het recht om de maker in staat te stellen alsnog de opdracht na te komen. Indien de maker weigerachtig zal blijken hieraan zijn medewerking te verlenen, zal hij uiterlijk binnen één maand na schriftelijke opvordering daartoe gehouden zijn (een percentage van) de aan hem gedane betalingen uit hoofde van de opdracht te restitueren, tenzij dit gezien de omstandigheden van de opdracht en de oplevering daarvan jegens hem niet redelijk is, echter onder handhaving van het recht van het SDZO en - indien van toepassing - de medefinancier alsnog volledige nakoming van de opdracht te vorderen.

13. Geschillen en toepasselijk recht

13.1 Op deze Algemene Voorwaarden, op alle aanbiedingen, opdrachten en verbintenissen van het SDZO, alsmede de daaruit voortvloeiende geschillen, is het Nederlands recht van toepassing.

13.2 Alle geschillen voortvloeiende uit aanbiedingen en overeenkomsten, hoe dan ook genaamd, zullen worden onderworpen aan het oordeel van de bevoegde rechter, tenzij wettelijke bepalingen zich daartegen verzetten.